

ומתרצת הגמרא: **כדאמר רב פינחס** [במסכת חגיגה על ענין אחר]: **בשעשה תשובה. הכא נמי מדובר בשעשה האב תשובה ולכן חייב בנו על קללתו והכאתו.**

ושואלת הגמרא: **אי הכי: אחר נמי יתחייב על הכאתו וקללתו שהרי עשה תשובה?**

ומתרצת הגמרא: **אמר רב מרי: "בעמך" אנו דורשים: שדוקא במקוים שבעמך! שהוא ראוי להתקיים, ואילו היוצא ליהרג שאינו ראוי להתקיים, פטורים על קללתו.**

ושואלת הגמרא: **אי הכי: בנו נמי מדוע הוא חייב על קללת אביו היוצא ליהרג?**

ומתרצת הגמרא: **מידי דהוה לאחר מיתה** פג-ב שהבן חייב על קללת אביו אפילו אם האב אינו ראוי להתקיים שהרי הוא חייב גם על קללת אביו המת, וכל שכן אם הוא רק אינו ראוי להתקיים. (29)

ומסיימת הגמרא: **מאי הוי עלה מהי ההלכה לגבי האיבעיא שבראש הסוגיא: האם בן נעשה שליח בית דין להלקות ולנדות את אביו או לא?**

אמר רבה בר רב הונא: וכן תנא דבי רבי ישמעאל: לכל העבירות אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו, (30) חוץ ממסות

29. רש"י מקשה הרי כברייתא נאמר גם על הכהו בנו שהוא חייב, ועל הכאה לא חייבים לאחר מיתה?

ומתרץ שכל הטעם שהוא פטור לאחר מיתה בהכאה משום שצריך שיעשה בו חבורה כמו שנתבאר בתחילת הפרק, ולאחר מיתה לא שייך חבורה. אבל יוצא ליהרג שייך בו חבורה שהרי הוא עדיין חי אלא שסופו למות.

בבנין שלמה כתב שרש"י אמנם נקט בתירוצו את האמת אך גם בלאו הכי לא קשה, שאיך שייך לפטור את המכה ביוצא ליהרג, שהרי כל הפטור של במקוים שבעמך לא נאמר רק במקלל. אלא שמקשינן הכאה לקללה, ומאחר שאצל בנו לא נאמר הפטור הזה במקלל אם כן ודאי שלא נוכל לפוטרו מטעם זה.

30. הרמב"ם פוסק כן להלכה, וכתב עוד שאפילו כשלא עשה האב תשובה אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו. ומה שאמרו שרק בעושה מעשה עמך זה דוקא לענין חיוב מיתה ולא לענין איסור לכתחילה. רמב"ם הלכות ממרים [ה יג].

ובחזון איש תמה שמאחר שנתמעט מהלאו של "ונשיא בעמך לא תאור" מנלן איסור בזה? ובאבי עזרי הלכות ממרים [ה יב] ביאר שמה שנאמר "ומקלל אביו ואמו מות יומת" זה עצמו מורה על איסור לקלל אביו ואמו, ושם לא נאמר שדוקא בעושה מעשה עמך. אלא שמזה לבד אי אפשר היה להענישו כי אין עונשין אלא אם כן מזהירין לכן צריך גם את הלאו של "ונשיא בעמך לא תאור". ולכן כאשר הוא אינו עושה מעשה עמך אי אפשר להענישו כי אין עליו לאו, אך לגבי עצם האיסור שאינו צריך אזהרה לא נתמעט באין עושה מעשה עמך.

והוסיף שלפי זה דוקא בקללת אב ואם שיש על זה פסוק של עונש אבל בקללת כל אדם שכל האיסור רק מהלאו של "ונשיא בעמך לא תאור" [ואף שיש עוד לאו של "לא תקלל חרש" מכל מקום הם נלמדים זה מזה], אם כן באינו עושה מעשה עמך נתמעט לגמרי ואפילו איסור אין בו. ומיושב בזה מה שמבואר בפרק הזהב [מח ב] לגבי מי שפרע, שלדעת רבא הוא קללה ממש, שמותר לקללו משום שאינו עושה מעשה עמך, משמע שלגבי אדם אחר אין אפילו איסור בדבר.

גמרא:

תנו רבנן: נאמר [ויקרא כ ט] "כי איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו". ומיתור הסיפא של הפסוק "אביו ואמו קלל" אנו דורשים: שהוא חייב גם לאחר מיתה.

שיכול הייתי לומר הואיל וחייב במכה אביו וחייב במקלל אביו, מה מכה אינו חייב אלא מחיים, אף המקלל אינו חייב אלא מחיים.⁽³⁴⁾

ועוד שהרי הוא קל וחומר, ומה מכה אביו שיעשה בו שלא בעמך כבעמך שלגבי הכאה לא נאמר "בעמך" שרק בעושה מעשה עמך,⁽³⁵⁾ ובכל זאת לא חייב בו לאחר מיתה, מקלל שלא עשה בו שלא בעמך כבעמך שהרי נאמר בו "בעמך" אינו דין שלא חייב

לעבוד עבודה זרה, שאז נעשה הבן שליח לאביו להכותו ולקללו⁽³¹⁾ שהרי אמרה תורה [דברים יג ט] "לא תחמול ולא תכסה עליו".⁽³²⁾

מתניתין:

המכה אביו ואמו אינו חייב מיתה עד שיעשה בהן חבורה.

זה חומר במקלל במכה בדבר זה חומר יותר מקלל אביו ואמו ממכה אביו ואמו — שהמקלל לאחר מיתה שקילל את אביו ואמו לאחר מותם חייב מן הטעם שיתבאר בגמרא, ואילו המכה אותם לאחר מיתה, פטור שהרי לאחר מיתה לא שייך חבורה.⁽³³⁾

33. כתב המאירי שטעם הדבר נראה שהמכה אחר מיתה אינו אלא כמכה את העפר אבל הקללה נגדרת אחר הנפש שהיא נשארת.

והר"י מלוניל כתב שטעם משום שהמקלל מבזה את אביו וכיון שמקלל אביו אפילו שלא בפניו חייב לכן גם לאחר מיתה הוא חייב.

34. היה יכול לומר לפי שבמקלל נאמר "בעמך" במקום שבעמך ולא לאחר מיתה. תוס' ד"ה שיכול.

35. התנא הזה אינו סובר שהוקש הכאה לקללה משום שיש פסוק שמפסיק ביניהם. רש"י.

לכאורה קשה אם כן איך אמר לפני כן, מה מכה אינו חייב אלא מחיים אף המקלל אינו חייב אלא מחיים, שממה נפשך אם לומדים זה מזה נלמוד גם לענין עושה מעשה עמך שיהא בהכאה כמו בקללה, ואם לא לומדים זה מזה איך נלמוד לענין לאחר מיתה?

וקשה מזה על המנחת חינוך [רלא ד] שכתב שאפילו בקללת כל אדם יש איסור אפילו הוא רשע ואינו עושה מעשה עמך.

והתוס' חולקים על הרמב"ם שאם לא עשה האב תשובה מותר אף לכתחילה לבן להיות שליח בית דין להכותו ולקללו. ומה שאמרו כאן שאינו נעשה שליח זה דוקא כשעשה תשובה. תוס' ביבמות [כב ב] ד"ה כשעשה.

31. היינו דוקא כשהבן עצמו היה המוסת, אבל אם האב הסית אנשים אחרים דינו לגבי בנו כשאר מחוייבי מיתה, ואסור לבנו להכותו ולקללו, כי הלאו של לאו "לא תחמול ולא תכסה עליו" נאמרו רק למסית עצמו. מנחת חינוך (מח טו).

32. ותחילת הפסוק מדבר באב המסית את בנו, שדרשו חכמים "או רעך אשר כנפשך" — זה אביך. אם כן גם עליו נאמר "לא תחמול ולא תכסה עליו", תורת חיים.

בו לאחר מיתה? (36)

אביו, מניין שהוא חייב?

תלמוד לומר "אביו ואמו קלל" לרבות שאפילו לאחר מיתה.

ושואלת הגמרא: הניחא לרבי יונתן דמייתר ליה קרא של "אביו ואמו קלל" ולכן אפשר לדרוש ממנו שגם לאחר מיתה חייבים במקלל אביו, אלא לרבי יאשיה שהוא צריך את הפסוק הזה לדרשא אחרת מאי איכא למימר מהיכן הוא דורש שמקלל חייב אף לאחר מיתה?

דתניא: נאמר [שם] "איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו" מה תלמוד לומר "איש איש" בכפל לשון? לרבות בת שקיללה אביה או טומטום ואנדרוגינום שקיללו אביהם, שאף הם חייבים מיתה, ולא רק זכר שקילל אביו. (37)

ומכך שנאמר "אשר יקלל את אביו ואת אמו", אין לי לתלמוד אלא שאינו חייב עד שיקלל את אביו ואמו שניהם יחד, אבל אם קילל רק אביו שלא אמו, או אמו שלא

תלמוד לומר בסוף הפסוק "אביו ואמו קלל" משמע אביו בלבד קלל, ואמו בלבד קלל! שבתחילת הפסוק נסמך הקללה לאביו ובסופו נסמך לאמו, משמע שעל כל אחד מהם בלבד הוא חייב, דברי רבי יאשיה.

רבי יונתן אומר: אין צריך את הסיפא של הפסוק כדי ללמד שחייבים על כל אחד מהם בנפרד, אלא מהרישא לבד אפשר ללמוד, שהואיל ומשמע מ"את אביו ואת אמו" שדוקא שניהן כאחד, ומשמע גם כל אחד ואחד בפני עצמו, הרי אנו אומרים שעד שיפרט לך הכתוב "יחדיו" כמו בחורש בשור ובחמור, שהתורה כתבה בפירוש "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו" כדי שלא נטעה לומר שאסור לחרוש בשור לבד ובחמור לבד, ומזה מוכח שבמקום שלא כתוב "יחדיו" משמע כל אחד בנפרד. וגם כאן חייבים על אביו בלבד ואמו בלבד.

ואם כן, לרבי יאשיה שצריך את הדרשא של "אביו ואמו קלל" ללמוד שחייבים על כל

חמור ממקלל אם כן גם זה נלמד שמכה אביו יתחייב בסקילה בקל וחומר ממקלל. [והקשה רע"א על דבריהם הרי אין עונשין מן הדין? ותירץ דשמא בין מיתה למיתה עונשין מן הדין].

ועוד הקשו תוס' שלפי המסקנא שמקלל חמור ממכה שהוא חייב אף לאחר מיתה, אם כן נלמוד שמכה צריך דוקא עושה מעשה עמו, קל וחומר ממקלל? תוס' ד"ה ומה.

37. התוס' לעיל [סו א] ד"ה לרבות מבארים שאמנם הושה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שכתורה אך זה רק כשכתוב בלשון זכר אבל

וצריך לומר שכיון שמצינו שנחלקו תנאים בזה אם מקשינן הכאה לקללה כמבואר לקמן, לכן רצתה הברייתא לפרש שלפי שני הצדדים צריך פסוק מיוחד לרבות מקלל לאחר מיתה, שאם מקשינן הכאה לקללה הרי שאפשר ללמוד זה מזה בהיקש, ואם לא מקשינן הכאה לקללה, הרי שמכה עשה בו שלא בעמך כבעמך, ואם כן נלמוד מקל וחומר לענין לאחר מיתה. ערוך לנר.

36. הקשו תוס' שאפשר לפרוך הקל וחומר, שמה למכה אביו שהוא רק בחנק תאמר במקלל שהוא בסקילה?

ותירצו שלפי סברת הברייתא עתה שמכה

שתי הברייתות דלקמן חולקים באותה מחלוקת **בהני תנאי** כמו המחלוקת בין התנא של המשנה שסובר שמקשינן הכאה לקללה לענין עושה מעשה עמך, ובין התנא של הברייתא דלעיל שעושה קל וחומר ממכה למקלל, שמכה אין צריך שיהא עושה מעשה עמך, כי הוא אינו מקיש הכאה לקללה?

דתני הדין: כותי אתה מצווה על הכאתו שאסור להכותו ואי אתה מצווה על קללתו שאין איסור לקללו.

ותניא אידך: כותי אי אתה מצווה לא על קללתו ולא על הכאתו.

סבריה בני הישיבה סברו: **דכולי עלמא** ששני התנאים סוברים: **כותים גרי אמת** הן שמתחילה היו גרים גמורים ועתה נעשו רשעים ואינם עושים מעשה עמך, ולכן כולם מודים שפטורים על קללתם אלא שהם חולקים לענין הכאה.

מאי לאו האם לא **בהא קמיופלגי** שתי הברייתות —

דמר סבר: מקשינן הכאה לקללה ואף על הכאה פטורים בכותי משום שאינו עושה מעשה עמך.

ומר סבר: לא מקשינן הכאה לקללה ורק על קללה פטורים בכותי ולא בהכאה?

ודוחה הגמרא: **לא!** אלא **דכולי עלמא** סברי: **לא מקשינן הכאה לקללה.**

אחד מהם בנפרד **מנא ליה** שמקלל אביו ואמו חייב גם לאחר מיתה?

ומתרצת הגמרא: רבי יאשיה **נפקא ליה** מהנאמר בפרשת משפטים [כא יז] **"ומקלל אביו ואמו מות יומת"** שהוא מיותר, ובא ללמד שחייבים אף לאחר מיתה.

ושואלת הגמרא: **ואידך** רבי יונתן שלומד את הדין של לאחר מיתה מ"אביו ואמו קלל", מה הוא דורש מהפסוק של **"ומקלל אביו ואמו"**?

ומתרצת הגמרא: **ההוא מיבעי ליה לרבות בת וטומטום ואדרוגינום** שקיללו אביהם.

ושואלת הגמרא: **ותיפוק ליה מ"איש איש"** כמבואר בברייתא לעיל?

ומתרצת הגמרא: רבי יונתן סובר שכפל הלשון אינו בא לשום דרשא אלא **דברה תורה כלשון בני אדם!**

ושואלת הגמרא על המשנה שאומרת "זה חומר במקלל מבמכה" **וליתני נמי** שהמשנה תאמר גם שיש חומר **במכה מבמקלל**, שהמכה עשה בו שלא **בעמך כבעמך** שאין צריך שיהא דוקא עושה מעשה עמך **מה שאין כן במקלל** שצריך דוקא עושה מעשה עמך?

ומתרצת הגמרא: **קסבר** התנא של המשנה: **מקשינן הכאה לקללה** ואף בהכאה צריך דוקא שיהא עושה מעשה עמך.

ודנה הגמרא: **לימא הני תנאי** התנאים של

דורשים לרבות נקבה שאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט.

כשכתוב בלשון "איש" משמע רק זכר ולא נקבה, ורק משום כפל הלשון של "איש" אנו

והכא בהא קמיפלגי —

מתניתין:

מר סבר: כותים גרי אמת הן וישראל הם, אלא שאינם עושים מעשה עמך, ולכן פטורים רק על קללתם ולא על הכאתם.

ומר סבר: כותים גרי אריות הן שנתגיירו רק מפחד האריות ששילח בהם ה', ולא נתכוונו לשם יהדות, הלכך אין גירותם גירות וגויים גמורים הם, ולכן פטורים אף על הכאתם.

ושואלת הגמרא: אי הכי: היינו דקתני עלה באותה ברייתא שפוטרת גם מהכאתם: ושורו בישראל שאם נגח שור שלנו את שורו של הכותי או להיפוך, דינו כישראל, שתם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם.

ואילו הגוי דינו שונה מישראל, שורו שנגח שור שלנו משלם גם בתם נזק שלם, ושור שלנו שנגח שור שלו פטור לגמרי.

ואיך יתכן לומר שהתנא הזה סובר שכותים גרי אריות הן?

ומסיקה הגמרא: אלא שמע מינה: שכולי עלמא סוברים שכותים גרי אמת הן, ובהיקישא פלגי ונחלקו רק אם מקשינן הכאה לקללה או לא.

שמע מינה!

הגונב נפש מוֹשֵׁאֵל, אינו חייב מיתה עד שיכניסנו לרשותו קודם שמכרו, שהרי נאמר בגונב איש [שמות כא טז] "ונמצא בידו" ואין ידו אלא רשותו.⁽³⁸⁾

רבי יהודה אומר: אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו וישתמש בו קודם המכירה, שנאמר [דברים כד ז] "כי ימצא איש גנב נפש מאחיו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו".

הגונב את בנו ומכרו —

רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה מחייב את האב מיתה.

וחכמים פוטריין.

גנב את מי שהציו עבד והציו בן חורין —

רבי יהודה מחייב.

וחכמים פוטריין.

גמרא:

ודנה הגמרא: וכי תנא קמא של רבי יהודה לא בעי עימור שישתמש הגנב בעבד קודם

כל שכן שהוא פטור כל זמן שהוא ברשות עצמו. תוס' ד"ה עד.

הערוך לנו מבאר את דבריהם שאין כוונתם לומר שיתחייב כאן אפילו ברשות בעלים משום שקנאו בהגבהה כמו בגניבה, שהרי יש לחלק ששם בגניבה מדובר בבהמה שנקנית בהגבהה אבל כאן באדם אינו נקנה בהגבהה, אלא כוונתם שכיון שהגביהו ברשות הבעלים נחשב כאילו

38. תוס' מסתפקים אם די שיגביהנו ואפילו ברשות הבעלים, כמו שמצינו לגבי גניבה בבבא קמא [עט א] שאם הגביה את הגניבה אפילו ברשות הבעלים חייב עליה למרות שגם שם צריך שיכניסנה לרשותו כמו שנאמר "אם המצא תמצא בידו הגניבה".

שוב כתבו שכאן שרבי שמעון פטר אם מכרו לקרוביו משום שצריך שיוציאו מרשות אחיו,

שמכרו! ? והרי נאמר בפירוש "והתעמר בו ומכרו" !?

ומתרצת הגמרא: **אמר רב אחא בריה דרבא: עימור פחות משה פרוטה איכא בינייהו** —

שרבי יהודה סובר שצריך דוקא שהשימוש יהא שוה לפחות פרוטה, ואילו התנא קמא סובר שדי אפילו בשימוש ששוה פחות מפרוטה.

בעי רבי ירמיה: גנבו ומכרו כשהוא ישן, מהו?

עוד נסתפק רבי ירמיה: **מכר אשה לעוברה** שגנב אשה מעוברת ומכר רק את העובר שלה ולא אותה עצמה **מהו?**

וצדדי שתי האיבעיות הם: האם יש דרך **עימור בכך, או אין דרך עימור בכך?**

ושואלת הגמרא: **ותיפוק ליה דליכא עימור כלל שהרי לא נשתמש כלל לא באדם הישן ולא בעובר, ואיך יתחייב עליהם?**

ומתרצת הגמרא: **לא צריכא: אלא בישן, וכגון דזגא עליה שנשען עליו בעודו ישן, ובכך נשתמש בו.**

והאיבעיא **באשה** הוא בכגון **דאוקמא באפי זיקא** שהעמיד אותה להגן עליו מפני הרוח, וככל שהיא עבה יותר היא מועילה יותר להגן עליו, ונמצא שנשתמש בעובר. (39)

והספק רק האם דרך **עימור בכך** להשתמש בצורה כזאת **או אין דרך עימור בכך**. (40)

מאי?

ומסיקה הגמרא **תיקו!**

תנו רבנן: נאמר "כי ימצא איש גונב נפש

40. קשה אם כן למה נקטה הגמרא באיבעיא, גנבו ומכרו ישן מהו, הרי עיקר הספק הוא משום שנשתמש בו בעודו ישן, והיה צריך לומר עימור בו כשהוא ישן מהו?

ומהרמב"ם הלכות גניבה [ט ב ג] אכן משמע שאם רק נשען עליו כשהוא ישן ודאי נחשב דרך עימור שלפעמים אדם נשען על עבדו כשהוא ישן, וכל הספק רק משום שהכל היה כשהוא ישן, שגנבו ונשתמש בו וגם מכרו בעודו ישן, שאז נסתפקה הגמרא אם דרך עימור בכך או לא. תורת חיים.

בערוך לנו הקשה גם לגבי אשה, למה לא נסתפקה הגמרא בסתם אשה שאינה מעוברת שנשתמש בה באופן כזה אם הוי דרך עימור או לא?

וכתב שמהרמב"ם נראה שהוא מפרש את הסוגיא באופן אחר, שהספק אינו אם הוי דרך

הכניסו לרשותו. ועל זה כתבו שכיון שמכרו לקרובים פטור, ושם ודאי מדובר שקודם הכניסו לרשותו שאם לא כן הרי בלאו הכי הוא פטור, ואף על פי כן הוא פטור משום שצריך שיוציאנו מרשות אחיו לגמרי, כל שכן כאן שאף שבשעה שהגביהו היה ברשותו מכל מקום לאחר שהניחו שוב הכניסו לרשות הבעלים ולכן הוא פטור.

39. הקשה הר"ש ש הרי בעובר שייך עימור ממש שבכל שימוש באשה משתתף גם העובר וכמו שאמרו "היא וולדה נגחו"?

ותירץ שצריך שהעימור יהא בו שיווי נאפילו לתנא קמא שאין צריך שוה פרוטה מכל מקום צריך שיהא שיווי קצת], והעימור בעובר אין בו שיווי כלל שהרי גם בלעדיו היתה האשה עושה מה שעשתה ואולי אפילו יותר.

"ומת הגנב ההוא" משמע מכל מקום שאפילו אשה שגנבה אשה חייבת מיתה.

תניא אידך: נאמר "כי ימצא איש גונב נפש מאחור" משמע כל נפש —

אחד הגונב את האיש [כלומר בין שהוא גונב את האיש], ואחד הגונב את האשה, ואחד שגונב את הגר, ואחד שגונב עבד משוחרר, (41) וגונב את הקטן, בכלום חייב.

גנבו ולא מכרו, (42) או שמכרו ועדיין ישנו ברשותו שהאדם הנגנב נמצא עדיין ברשות עצמו, שהגנב לא הספיק להכניס אותו לרשותו קודם שמכרו, פטור, שהרי יש כאן מכירה בלי גניבה. (43)

מאחור", אין לי ללמוד מכך אלא איש שגנב שהוא חייב מיתה, אשה שגנבה נפש מניין שהיא חייבת?

תלמוד לומר [שמות שם] "וגונב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת" משמע בין שהגנב איש ובין שהוא אשה.

אין לי אלא איש שגנב בין את האשה ובין את האיש שהרי כשהגנב הוא איש, נאמר "כי ימצא איש גונב נפש", משמע כל נפש אפילו אשה, וכן אשה שגנבה את האיש שהרי מהיכן שלמדנו על אשה שגנבה, נאמר "וגונב איש", משמע דוקא כשגנבה איש, אשה שגנבה אשה מניין שהיא חייבת?

תלמוד לומר בסוף הפסוק "כי ימצא איש"

לרשותו?

הרמב"ן בחומש שמות [כא טז] תמה על דברי רש"י שאם כן לא נתחדש כאן דבר שלא כמשפט גנבי ממון שהגנב צריך להכניס את הגניבה לרשותו?

ולכן הוא מבאר שמכרו ועדיין הוא ברשותו היינו ברשותו של הגנב שלא הוציאו הלוקח משם, ואף על פי שנתן עליו מעות הואיל ולא הוציאו משם פטור.

וכתב עוד שלא ידעתי אם הכוונה שצריך קנין כמשפט הקניות דהיינו שימשכנו מרשות המוכר לסימטא או שיגביהנו, או שהוא גזירת הכתוב במכירת נפש שאפילו נגמר המכר ביניהם וקנה הלוקח בהגבהה או במשיכה בחצר של שניהם יהיה פטור עד שיצא מרשותו לרשות הלוקח, וכן נראה.

וכתב עוד שיתכן שזה נלמד מהכתוב "וגונב איש ומכרו ונמצא בידו" שאין צריך לסרס המקרא כאילו כתוב "וגונב איש ונמצא בידו ומכרו", אלא הכוונה שנמצא בידו של הלוקח,

עומד בכך או לא אלא אם במכרו וגנבו כשהוא ישן נקרא שהכניסו לרשותו, כיון שלא נודע לנגנב רק לאחר שנמכר, ואז כבר אינו ברשותו של הגנב, וכן באשה לעוברת הספק אם נקרא שהכניס את העובר לרשותו.

וראה שם שביאר את הסוגיא לדבריו.

וראה עוד ליקוטי הלכות בביאור דעת הרמב"ם.

41. לפי שנאמר "מאחור", ואלו, בכלל אחינו בתורה ובמצוות הן. רמב"ם הלכות גניבה [ט ו].

42. כתב המנחת חינוך [לו ו] שמכירה זו באמת לאו מכירה היא כלל ולא הועילו מעשיו כלום, שאין יוכל למכור את חבירו אם אינו עבד אלא שהתורה חייבה על כך אף על גב שלא הועילו מעשיו כלום.

43. רש"י. והקשה הרש"ש שבמשנה מפרש רש"י שלומדים מונמצא בידו שצריך להכניסו

ואם כן ברייתא זו שהיא מהספרי שהרי היא מדברת על הפסוק בספר דברים, ודאי לפי רבי שמעון היא, ויפה הקשה רב ששת.

שינונו במשנה: הגונב את בנו רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה מחייב וחכמים פוטרין.

ודנה הגמרא: מאי טעמא דרבנן שהם פוטרין?

ומתרת הגמרא: אמר אביי: דאמר קרא "כי ימצא" ואנו דורשים: פרט למצוי בנו שהוא מצוי עמו תמיד אינו חייב על מכירתו.

אמר ליה רב פפא לאביי: אלא מעתה הא דכתיב [דברים כב כב] "כי ימצא איש שוכב עם אשה בעולת בעל ומתו גם שניהם" הכי נמי נדרוש "כי ימצא" — פרט למצוי, כגון של בית פלוני⁽⁴⁵⁾ דשכיחן גביהו שהיו גרים ביחד בבית אחד אנשים ונשים, והאנשים היו מצויים תמיד עם נשות חבריהם, הכי נמי דפטירי וכי נאמר שהתורה פטרה אותם במקרה של זנות?

אמר ליה אביי: אנא מ"ונמצא בידו" קאמינא אני התכוונתי לומר שהדרשא היא מהפסוק "וגונב איש ומכרו ונמצא בידו", וסוף הפסוק "ונמצא בידו" מיותר, ובא לדרוש שדוקא כשלא היה מצוי עמו עד עתה הוא חייב ולא בכנו שהוא מצוי עמו תמיד.⁽⁴⁶⁾

מכרו לאביו של הנגנב, או לאחיו, או לאחד מן הקרובים שלו חייב.

הגונב את העבדים הכנענים שאינם משוחררים פטור.⁽⁴⁴⁾

תני תנא קמיה דרב ששת החכם שהיה רגיל לשנות את הברייתות לפני רב ששת, שנה את הברייתא דלעיל, שמכרו לאביו או לאחד מן הקרובים חייב, לפני רב ששת.

אמר ליה רב ששת: אני שונה: רבי שמעון אומר: מכך שנאמר "גונב נפש מאחיו" משמע שאינו חייב עד שיוציאו מרשות אחיו ולא שימכרו לאביו או לאחד מקרוביו, ואת אמרת שהוא חייב!?

ולכן תני בברייתא שהוא אכן פטור כשמכרו לאביו או לאחד מקרוביו.

ושואלת הגמרא: מאי קושיא מרבי שמעון על הברייתא? דלמא הא רבי שמעון והא רבנן שרבנן בברייתא חולקים על רבי שמעון ומחייבים גם כשמכרו לאביו?

ומתרת הגמרא: לא סלקא דעתך שהברייתא הזאת אינה הולכת לפי רבי שמעון שהרי דאמר רבי יוחנן: סתם מתניתין כל סתם משנה — רבי מאיר. סתם תוספתא — רבי נחמיה. סתם ספרא תורת כהנים — רבי יהודה. סתם ספרי ברייתות שעל ספר במדבר ודברים — רבי שמעון. וכולהו אליבא דרבי עקיבא שכולם היו תלמידי רבי עקיבא וממנו למדו את מה שאמרו.

שצריך דוקא שיביאנו הלוקח לרשותו.

44. לקמן [פו א] יתבאר הטעם.

45. רש"י מפרש שלא רצה להזכיר את שמם לפי

שחשובים היו, ובפרט זה לא נהגו כדין שדרו ביחד אנשים ונשים, ולא שעברו על איסור יחוד.

46. הקשו תוס' שכאן משמע שלמסקנא לא דרשינן מ"כי ימצא" "פרט למצוי" ואילו במסכת